



Національний
банк України

Результати опитування керівників підприємств Тернопільської області щодо їх ділових очікувань*

III квартал 2023 року



*Надані результати є відображенням лише думки респондентів – керівників підприємств Тернопільської області в III кварталі 2023 року і не є прогнозами та оцінками Національного банку України.

Результати опитування підприємств Тернопільської області у III кварталі 2023 року свідчать, що на тлі стабільного функціонування енергосистеми респонденти очікують зростання обсягів виробництва товарів і послуг в Україні та позитивно оцінюють фінансово-економічний стан своїх підприємств у наступні 12 місяців. Очікується повільніше зростання цін. Девальваційні очікування посилилися.

У наступні 12 місяців керівники підприємств області очікують:

- **зростання виробництва товарів та послуг в Україні** вперше з I кварталу 2022 року (у I кварталі 2022 року опитування завершилося до початку повномасштабного вторгнення): баланс відповідей – 10.0% (у попередньому кварталі – 0.0%) (графік 1). У цілому по Україні – 9.8%;
- **повільніше зростання цін на товари та послуги:** 70.0% респондентів очікують, що зростання цін не перевищить 15.0% (у попередньому кварталі – 60.0%), у цілому по Україні – 52.2%. **Головними чинниками інфляції** респонденти називають воєнні дії, витрати на виробництво та курс гривні до іноземних валют (графік 2);
- **посилення девальвації національної валюти:** знецінення гривні відносно долара США очікують 77.8% респондентів (у попередньому кварталі – 66.7%), у цілому по Україні – 72.4%;
- **поліпшення фінансово-економічного стану своїх підприємств:** баланс відповідей – 11.1% (у попередньому кварталі – 0.0%). У цілому по Україні – 6.0% (таблиця);
- **зростання загальних обсягів реалізації виробленої продукції на внутрішньому та зовнішньому ринку вищими темпами:** баланси відповідей – 11.1% та 50.0% відповідно (у попередньому кварталі – 0.0% та 20.0% відповідно) (таблиця). У цілому по Україні баланси відповідей – 16.8% та 10.6% відповідно;
- **збільшення інвестиційних видатків** на виконання будівельних робіт: баланс відповідей – 11.1% (як у попередньому кварталі – «мінус» 22.2%). Також респонденти очікують, що інвестиційні видатки на машини, обладнання та інвентар зростуть високими темпами: баланс відповідей – 40.0% (у II кварталі 2023 року – 0.0%) (таблиця). У цілому по Україні баланси відповідей – «мінус» 2.2% та 8.8% відповідно;
- **збільшення кількості працівників** на своїх підприємствах: баланс відповідей – 10.0% (найвищі очікування серед регіонів другий квартал поспіль) (у попередньому кварталі – 12.5%) (графік 4). У цілому по Україні керівники підприємств прогнозують зменшення кількості працівників: баланс відповідей – «мінус» 7.0%;
- **повільніше зростання цін на товари/послуги, що купують та продають підприємства:** баланси відповідей – 70.0% і 44.4% відповідно (у попередньому кварталі – 80.0% і 66.7% відповідно) (графік 6). На подорожчання товарів/послуг власного виробництва найбільше впливатимуть ціни на енергоносії, вартість трудових ресурсів та проблеми з логістикою (вплив останніх двох чинників значно посилюється) (графік 7);
- **зростання витрат на одиницю продукції та на оплату праці одного найманого працівника:** баланси відповідей – 22.2% та 40.0% відповідно (у попередньому кварталі – 22.2% та 44.4% відповідно) (графіки 4, 6).

Головним чинником, що стримує спроможність підприємств нарощувати виробництво, респонденти називають воєнні дії та їх наслідки (графік 5).

Очікування підприємств щодо потреб у позикових коштах найближчим часом зросли (графік 8). Респонденти, які планують брати банківські кредити (60.0%), надають перевагу запозиченням у національній валюті. Умови доступу до банківських кредитів, за оцінками респондентів, останнім часом не змінилися (графік 9). Основними стримуючими чинниками залучення кредитних ресурсів респонденти називають невпевненість у спроможності підприємства вчасно виконувати боргові зобов'язання та занадто високі ставки за кредитами (графік 10).

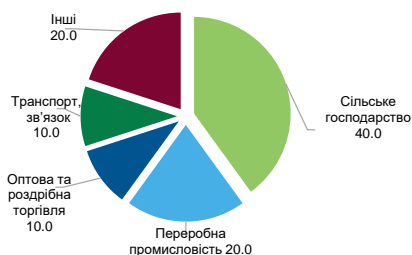
Усі респонденти області зазначили, що не мають проблем із проведенням операцій з коштами, розміщеними на банківських рахунках (у цілому по Україні – 94.9%).

Оцінки респондентів щодо стану підприємств на момент опитування (графік 3):

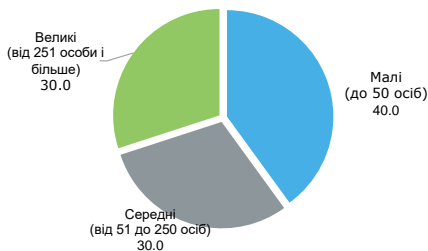
- **поточний фінансово-економічний стан підприємств добрий:** баланс відповідей – 10.0% (як у попередньому кварталі). У цілому по Україні поточний фінансово-економічний стан підприємств поганий – «мінус» 5.8%;
- **рівень залишків готової продукції власного виробництва нормальний:** баланс відповідей – 0.0% (у попередньому кварталі – «мінус» 16.7%);
- **підприємства області працюють на межі виробничих потужностей:** баланс відповідей – 0.0% (у II кварталі 2023 року – «мінус» 11.1%).

Паспорт вибірки^{1,2}

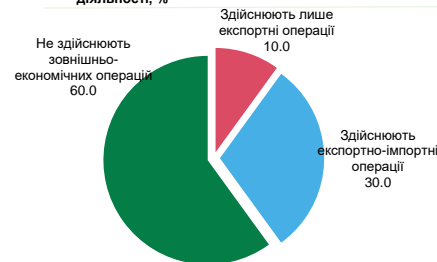
Розподіл респондентів за основним видом діяльності підприємств (за КВЕД), %



Розподіл респондентів за розміром підприємств за кількістю працівників, %

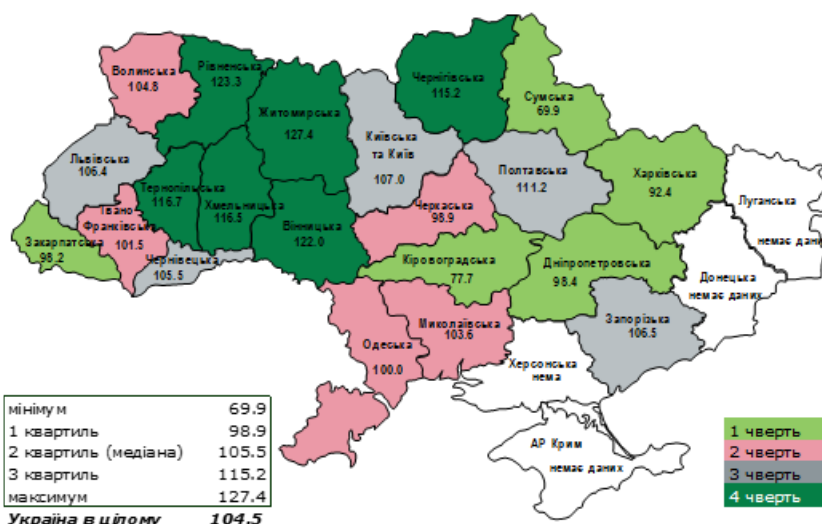


Розподіл респондентів за напрямом діяльності, %



- період проведення – 31 липня – 21 серпня 2023 року;
- опитано всього 10 підприємств;
- репрезентативно за таким видом економічної діяльності, як сільське господарство.

Індекс ділових очікувань на наступні 12 місяців за областями³, %



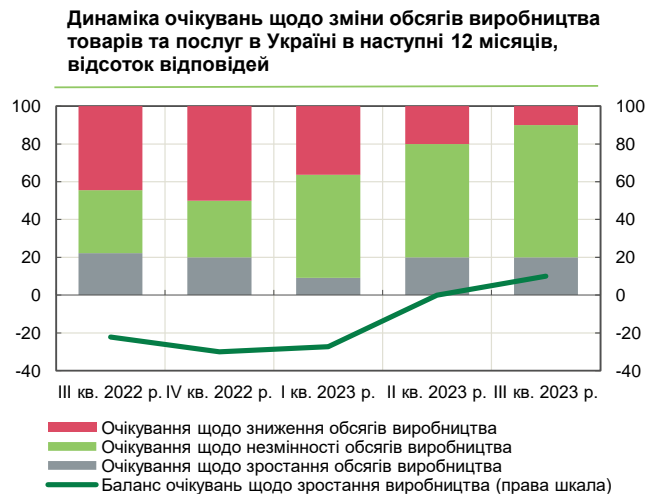
*кuartиль - значення ознаки, яка ділить ранжовану сукупність значення показника (ІДО) на чотири рівновеликі частини;
 **медіана - значення ознаки, яка розміщується в середині ранжованої сукупності і поділяє її на дві рівні частини.

Таблиця. Очікування підприємств Тернопільської області щодо ділової активності (за складовими)

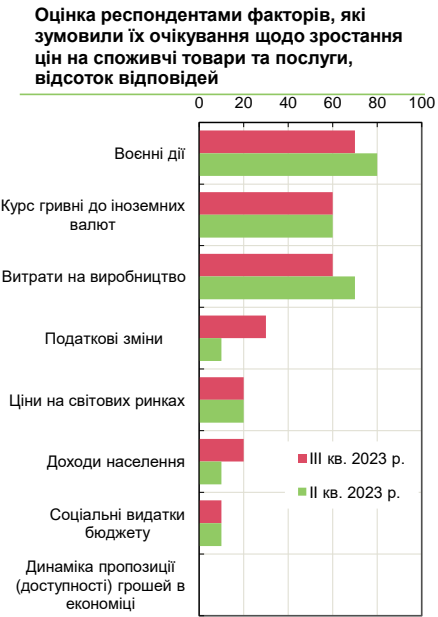
Очікування респондентів у наступні 12 місяців щодо:	Баланси відповідей, %				
	III кв. 2022 р.	IV кв. 2022 р.	I кв. 2023 р.	II кв. 2023 р.	III кв. 2023 р.
фінансово-економічного стану	-20.0	-20.0	18.2	0.0	11.1
загальних обсягів реалізації продукції власного виробництва	12.5	0.0	-20.0	0.0	11.1
інвестиційних видатків на проведення будівельних робіт	-22.2	-10.0	-22.2	11.1	11.1
інвестиційних видатків на машини, обладнання та інвентар	-37.5	-9.1	-10.0	0.0	40.0
кількості працівників	10.0	0.0	10.0	12.5	10.0

¹ Вибірка формується пропорційно внеску регіону і виду економічної діяльності у виробництво валової доданої вартості України.
² В окремих випадках незначні розбіжності між підсумками та сумою складових можливі за рахунок округлення.
³ Індекс ділових очікувань – агрегований показник щодо очікуваного розвитку підприємств у наступні 12 місяців, розрахований за балансами відповідей респондентів стосовно змін фінансово-економічного стану підприємства та майбутньої економічної активності.

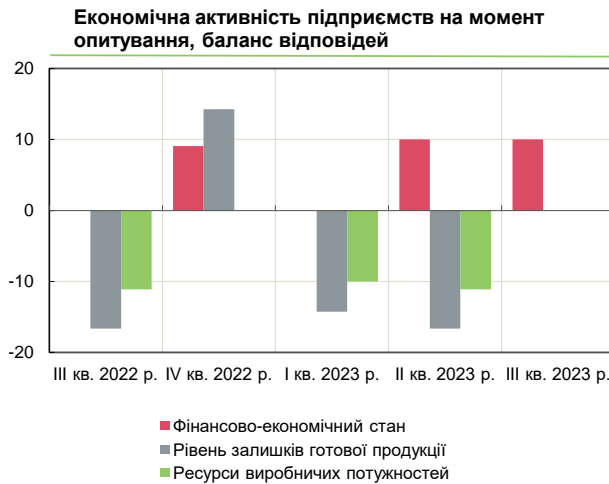
Графік 1



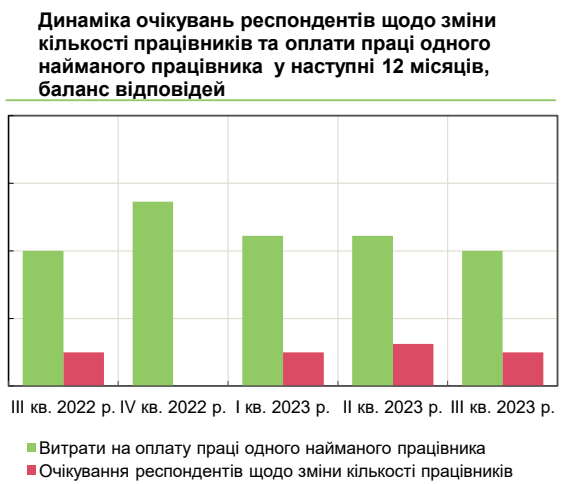
Графік 2



Графік 3



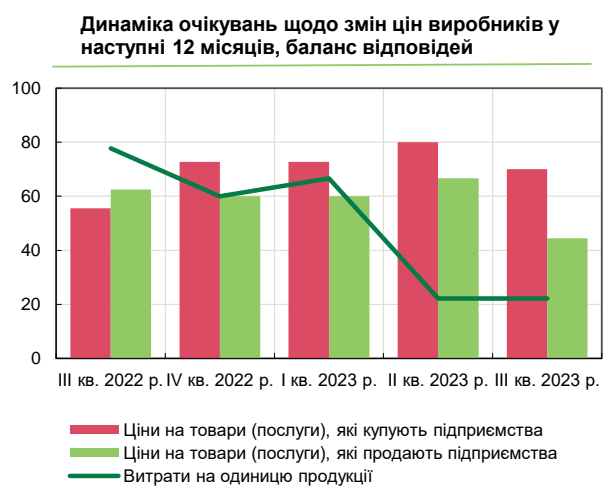
Графік 4



Графік 5



Графік 6



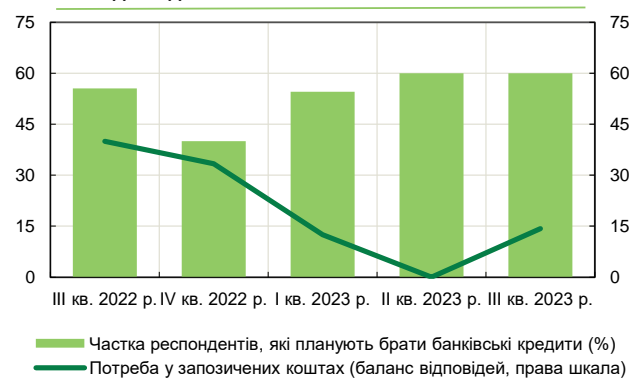
Графік 7

Оцінка респондентами факторів, які впливають на зміни рівня відпускних цін на товари та послуги, відсоток відповідей



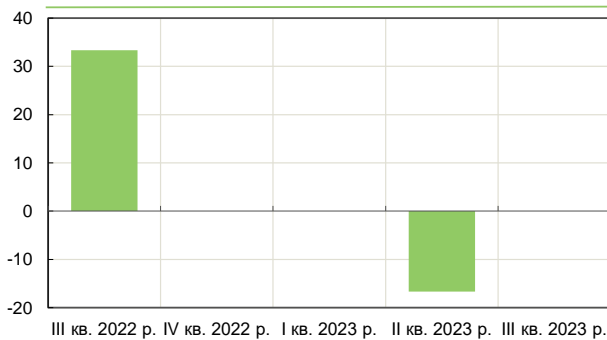
Графік 8

Очікування респондентів щодо потреби в запозичених коштах та плани щодо банківських кредитів найближчим часом, відсоток відповідей



Графік 9

Динаміка оцінок респондентів щодо змін умов отримання банківського кредиту, баланс відповідей*



*Різниця між відсотками відповідей респондентів "стали жорсткішими" та "пом'якшилися"

Графік 10

Оцінка респондентами факторів, які можуть змусити підприємство уникати/відкладати використання кредитних послуг банків, відсоток відповідей

